

KARL MAY WINNETOU IV.

WINNETOUOVI DEDIČIA

EUROPA

KARL MAY WINNETOU IV.

WINNETOUOVI DEDIČIA

Ilustrácie Martin Vrabec

EUROPA

Publikáciu z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia.

U. fond
na podporu
umenia

Ďakujeme Vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.

Kniha, ktorú držíte v rukách,
vznikla vďaka nášmu spojeniu s **582**

EUROPA

Vydavateľstvo Európa, s.r.o.
Bratislava
Slovenská republika
objednavky@vydavatelstvo-europa.sk
www.vydavatelstvo-europa.sk

ISBN 978-80-89666-58-4

Karl May *Winnetou IV, Winnetouovi dedičia*

Z nemeckého originálu Karl May's gesammelte Reiseerzählungen, Band XXXIII,
Winnetou 4. Band, Freiburg 1910 preložil © Vincent Šabík, 1997, 2018.

Doslov a poznámky © Martin Plch 2018.

Ilustrácie, návrh prebalu a grafická úprava © Martin Vrabec 2018. **bee@honey**
(v ilustrácii na s. 288 – 289 boli použité kresby Saschu Schneidera)

Ako trinásty zväzok edície Liga výnimočných
vydalo © Vydavateľstvo Európa, s.r.o. 2018.

Redakčná úprava Martin Plch. Korektúry Katarína Halčinová a Martin Plch.

Druhé slovenské vydanie, revidované. Počet strán 368.

Sadzba © Milan Beladič 2018.

Tlač – TBB, a. s., Banská Bystrica.

Všetky práva vyhradené. Nižaká časť tejto knihy nesmie byť reprodukováná,
uchovávaná v rešeršných systémoch, alebo prenášaná akýmkoľvek spôsobom
vrátane elektronického, mechanického, fotografického či iného záznamu
bez predchádzajúceho písomného súhlasu majiteľov autorských práv.

**LIGA
VÝNIMOČNÝCH**
ZVÄZOK 13

Pruá kapitola

PREDZVESTI

Zavčas ráno jedného krásneho, teplého a nádejného jarného dňa mi milý snečný lúč nazrel do okna, akoby chcel povedať: Pozdrav Pánboh! Vzápätí vyšlo ku mne z prízemia Srdiečko a pri-nieslo mi prvú rannú poštu, ktorú práve doručil poštár. Posadilo sa oproti mne ako každodenne niekoľko ráz, tak často, ako pri-chádzali listy, a začalo otvárať obálky, aby mi predložilo ich obsah. Avšak skôr ako s tým začalo, počujem čitateľovu otázku: „Kto je to Srdiečko? Tak sa predsa nik nevolá. To musí byť prezývka.“

Pravdaže, je to prezývka. Pochádza z mojej prvej knihy *Vidiecke príbehy z Krušných hôr*¹. Tu sa vyskytuje vzorný kopček, vzorná dedinka, vzorná záhradka a vzorný domček, v ktorom býva so svojou matkou Srdiečko. Toto Srdiečko nie je ani tak telesný, ako skôr duševný odlesk mojej ženy. Počas práce na tomto portréte som si ho tak zamiloval, že som ho nazval Srdiečkom, a tak je len pochopiteľné, že toto meno postupne prešlo aj na originál. Pravdaže, nie vždy ho takto nazývam. Keď sa na nebi zjavia mraky, a to vždy a za každým len mojou vinou, vtedy svoju ženu oslovujem Klára². Keď sa oblaky rozchádzajú, nazývam ju Klárka. A keď sú preč, hovorím jej Srdiečko. Moja žena ma však nikdy inak neosloví ako Srdiečko, pretože sama nikdy mračná neprivoláva.

Mne patria izby na poschodí, jej celé prízemie. Tu vládne ako neúnavný, usilovný domáci anjel, prijíma čoraz početnejšie návštevy mojich čitateľov a odpovedá na hromady listov, ktoré už vlastnoručne nestačím vybaviť. Všetky mi však predčíta, pričom postupuje tak, že osobitne dôležité alebo zaujímavé odkladá nabok a prečíta mi ich až nakoniec.

Tak to bolo aj dnes. Keď sme všetko vybavili, zostali ešte dve zásielky, ktoré nám už na prvý pohľad pripadali neobvyklé – bol to list z Ameriky a odborný

1 *Vidiecke príbehy z Krušných hôr (Erzgebirgischen Dorfgeschichten)* – súbor čiastočne humoristických dedinských poviedok, ale aj kriminalistických príbehov, ktoré Karl May na začiatku svojej spisovateľskej kariéry publikoval časopisecky a neskôr vychádzali v rôznych knižných výberoch.

2 Klára Mayová, rodená Plöhnová (1864 – 1944) – druhá manželka Karla Maya. Ako univerzálna dedička autorských práv nakladala s literárnou pozostalosťou po svojom manželovi veľmi voľne a postarala sa o množstvo textových úprav jeho próz, často v národnosocialistickom duchu. Najmä pre jej nadšený obdiv k Adolfovi Hitlerovi a členstvu v NSDAP sa Mayovo meno a dielo u mnohých dodnes spája s nacizmom. Na jej popud bola roku 1935 v románe *Winnetou IV.* nahradená postava zálesáka Maxa Pappermanna, pretože jeho meno znelo priveľmi židovsky.

antropologický časopis z Rakúska. V ňom bol modrou ceruzkou podčiarknutý nápis dlhšieho článku, ktorý znel: Vymieranie indiánskej rasy v Amerike a jej násilné utlačanie Kaukazanmi a Číňanmi. Keďže som mal náhodou dost času, poprosil som manželku, aby mi článok hneď prečítala. Urobila to. Autorom článku bol známy a vynikajúci univerzitný profesor. Napísal ho s teplou účasťou srdca a všetko, čo povedal o „červenokožcoch“, bolo nielen blahodarné, ale aj spravodlivé. Najradšej by som mu za to potriasol ruku. Aj on sa však dopúšťal chyby, ktorá je takisto rozšírená ako nepochopiteľná. Zamieňal totiž Indiánov Spojených štátov za celú rasu roztrúsenú po Severnej a Južnej Amerike. Ďalej zamieňal duchovný spánok tejto rasy za jej fyzickú smrť. Zdalo sa, že hlavnú úlohu ľudského rodu vidí autor v rozvoji etnickej osobitosti a individuality, a nie v poznaní, ktoré sa čoraz väčšími presadzuje a podľa ktorého sa všetky kmene, národy a rasy majú postupne zjednotiť a spojiť, aby vytvorili spoločný typ veľkého, nad všetko animálne povzneseného, ušľachtilého človeka. Až potom, keď ľudstvo zo svojho stredu, zo svojho vnútra zrodí takúto harmonickú osobnosť, ktorú mal na mysli Boh, sa stvorenie skutočného človeka zavŕši a znova sa nám, doteraz smrteľným tvorom, otvorí raj.

List z Ameriky bol s veľkou pravdepodobnosťou podaný na pošte kdesi na Divokom západe, ale kde, to sa zo zalepenej obálky nedalo vyčítať, pretože na jej obidvoch stranách bolo množstvo pečiatok a rukou písaných miestnych názvov. Pôvodnú zreteľnosť si zachovala iba adresa, akiste pre svoju príznačnú indiánsku stručnosť. Pozostávala z troch slov:

May

Radebeul, Germany

Otvorili sme obálku a vybrali sme z nej list, očividne odrezaný veľkým nožom, pravdepodobne loveckým, z väčšieho papiera a potom poskladaný. Stáli na ňom v angličtine riadky, ktoré tu, pochopiteľne, predkladám v preklade. Napísala ich ťažká ruka, nezvyknutá narábať ceruzkou:

Old Shatterhandovi

Prídeš na Mount Winnetou? Ja určite prídem. Možno príde aj stodvadsaťročný Avaht-Niah. Čo hovoríš na to, že viem písať? A že píšem jazykom bledých tvárí?

Wagare-Tey, náčelník Šošonov

Keď sme si to prečítali, prekvapene som pozrel na manželku a ona na mňa. Neprekvapilo nás vôbec to, že sme dostali list až z Divokého západu, a ani to, že ho písal Indián. To sa mi stáva dosť často. Môj údiv vyvolal fakt, že ho písal náčelník Hadích Indiánov, ktorý mi ešte nikdy nepísal. Jeho meno Wagare-Tey znamená Žltý jeleň. Prečítajte si o ňom, prosím, v mojej knihe *Vianoce*. Vtedy, pred viac ako tridsiatimi rokmi, bol ešte mladý a dosť neskúsený, ale dobrý a čestný človek, verný a spoľahlivý priateľ Winnetoua. Jeho otec Avaht-Niah mal vyše osemdesiat. Bol to veľký poctivec, svoj vplyv vždy uplatňoval v náš prospech. Keďže už vtedy mal svoje roky a nikdy viac som o ňom nepočul, považoval som ho za mŕtveho. Z listu som sa však teraz dozvedel, že žije a je v dobrej telesnej a duševnej kondícii. Keby to tak nebolo, pisateľ listu by nemohol oznámiť, že najvyšší bojovník Šošonov možno príde na Mount Winnetou.

Pritom som však nemal ani potuchy o tom, kde tento vrch leží. Vedel som iba to, že sa Apači chceli dohodnúť so spriatelennými kmeňmi o tom, že pomenujú po svojom obľúbenom náčelníkovi nejaký vrch, významný svojou polohou, dôležitosťou a vlastnosťami. Nepočul som o tom, či sa to už stalo, a už vôbec som sa nedozvedel, na akú horu padla voľba. Toľko som si však vedel domyslieť, že neleží mimo územia, na ktorom sa pohybujú Apači. Ak však uvážime, že Hadí Indiáni majú stany a pastviny rozložené omnoho severnejšie a na prekonalie tejto vzdialenosti treba niekoľko dní jazdy na koni, musí ísť o mimoriadne okolnosti, keď si vyše stodvadsaťročný muž trúfa vydať sa na takú cestu nie z nevyhnutnosti, ale z popudov srdca, ktoré zostalo mladé.

Prečo teda chce so synom merať takú dlhú cestu na juh? To som nevedel. Akokoľvek som si tým mordoval hlavu, jednoznačnú odpoveď na túto otázku som nenašiel. Nemohol som nič robiť, iba čakať, či aj z druhej strany neprídu podobné správy. Odpovedať na list som takisto nemohol, pretože som nepoznal vtedajšie miesto pobytu obidvoch náčelníkov. Mohol som iba predpokladať, že ich k rozhodnutiu navštíviť vzdialené územie Apačov viedli závažné dôvody. Usúdil som, že taký dôvod nepramení z úzko osobných vzťahov, ale že má všeobecnejší význam. Keďže však moju adresu na druhom brehu oceánu poznali a keďže som si písal s mnohými tam žijúcimi osobami, o ktorých rozprávam a ešte budem rozprávať vo svojich knihách, mohol som dúfať, že sa čoskoro dozviem aj ďalšie podrobnosti.

A stalo sa tak, ako som predpokladal. O necelé dva týždne prišiel druhý list, ale od človeka, od ktorého by som neočakával ani znamenie života a už vonkoncom nie list. Na obálke bola taká istá adresa a preklad anglického textu znel takto:

Príd' na Mount Winnetou na posledný veľký boj! A daj mi konečne Tvoj skalp, ktorý mi dlhuješ už celé dve generácie!

To Ti dáva písať To-Kei-Chun, náčelník Komančov-Racurróov

O ďalší týždeň som opäť dostal na tú istú adresu list tohto znenia:

Ak máš odvahu, príd' na Mount Winnetou! Moja jediná guľka, ktorú ešte mám, túži po tebe!

Tangua, najstarší náčelník kmeňa Kiowov

Napísal Pida, jeho syn, terajší náčelník Kiowov, ktorého duša pozdravuje Tvoju dušu.

Tieto dva listy boli nesmierne zaujímavé, a to nielen z psychologického hľadiska. Človek sa nemohol zbaviť dojmu, že To-Kei-Chun a Tangua ich diktovali na tom istom mieste a s rovnakým zámerom. Obidvaja ma ešte vždy nenávideli tak nezmieriteľne ako kedysi. O to pozoruhodnejšie bolo to, že ma Tanguov syn napriek otcovej nenávisti pozdravoval. Nebolo však ťažké túto vďačnosť pochopiť. Lenže dôležitejšia, oveľa dôležitejšia ako toto všetko, bola správa, že na Mount Winnetou sa chystajú prísť aj nepriatelia Apačov. V liste sa hovorilo o „poslednom veľkom boji“, čo znelo dosť nebezpečne. Zmocnili sa ma obavy, vážne obavy! Alebo žeby tam za vodou doteraz žil niektorý z mojich bývalých protivníkov, ktorý si teraz, na staré kolená, chce zo mňa vystreliť a vysmiať sa mi tým, že ma vyprovokuje na cestu do Ameriky?

Lenže po uplynutí polovice mesiaca som dostal ďalší list, podaný na pošte v Oklahome. Pre mňa to bol doklad, ktorému som mohol úplne dôverovať:

Môj milý biely brat!

Veľký dobrotivý Manitou mi v srdci prikazuje, aby som Ti oznámil, že na Mount Winnetou je zvolané stretnutie starých náčelníkov, aby vynieslo súd nad bledými tvármi a aby rozhodlo o budúcnosti červených mužov. Ak prídeš, prídem aj ja. Moja duša sa teší na Tvoju. Rátam dni, hodiny a minúty, kým Ťa uvidím!

Tvoj červený brat Šahko Matto, náčelník Osagov

Aj tento list bol napísaný po anglicky. Písal ho náčelníkov syn, ktorého rukopis som poznal, pretože si vymieňame listy. Okrem toho Šahko Matto priložil k listu aj svoj kožený totem, ako to vždy robieval, keď išlo o niečo dôležité. Takto padlo moje podozrenie, že môže ísť o recesiú. Išlo teda skutočne o vážnu vec. Začal som sa živo zamestnávať myšlienkou na cestu. Pravda, aby sa myšlienka mohla zmeniť na rozhodnutie, na to bolo treba dozvedieť sa o podujatí bližšie a určitejšie informácie. Tie na seba nedali dlho čakať. Dostal som list veľkého formátu, čosi ako úradné pozvanie. Podávam ho – okrem oslovenia – v preklade:

Dear Sir!

Na vlnajších zhromaždeniach náčelníkov sa jednohlasne rozhodlo pomenovať jeden z najvhodnejších kopcov Skalnatých vrchov podľa Winnetoua, najslávnejšieho náčelníka všetkých kmeňov. Vybrali na to vyvýšeninu, ktorú určite budete poznať aj Vy zo zemepisu. Utiahol sa na ňu aj tajomný medicínman Tatallah-Satah (Thousand-years). Na úpäť, resp. svahoch, tejto hory, sa majú v polovici tohoročného septembra uskutočniť tieto zhromaždenia:

- 1. Zhromaždenie starých náčelníkov*
- 2. Zhromaždenie mladých náčelníkov*
- 3. Zhromaždenie náčelníckych manželiek*
- 4. Zhromaždenie všetkých ostatných slávných indiánskych mužov a žien*
- 5. Záverečné zhromaždenie pod vedením podpísaného výboru*

Ponechávame na Vás, či sa na tomto stretnutí osobne zúčastníte a prihlásite sa u predsedu alebo u jeho zástupcu. Program všetkých porád Vám ešte oznámime. Zároveň Vás upozorňujeme, že tieto mítingy, ako aj všetky prípravy na ne treba udržiavať pred príslušníkmi iných rás v tajnosti. Preto Vás zaväzujeme k čo najprísnejšej mlčanlivosti a cítime sa oprávnení predpokladať, že Vaše čestné slovo sme už vopred dostali a že mlčanie dodržíte. Číslované miestenkové známky na stretnutia si osobne vyzdvihnite u podpísaného sekretára. Všetky prejavy týkajúce sa predmetu rokovania sa pre lepšiu zrozumiteľnosť budú prednášať v angličtine.

S úctou Komitét

Podpísaní:

Simon Bell (Čo-lo-let), profesor filozofie, predseda,

Edward Summer (Ti-iskama), profesor klasickej filológie, zástupca predsedu,

William Evening (Pe-widah), agent, sekretár,

Antonius Paper (Okih-čin-ča), bankár, pokladník,

Old Surehand, súkromník, riaditeľ

Celkom dolu na okraji spisu som našiel osobnú poznámku Old Surehanda:

Dúfam, že v každom prípade prídeš. Považuj môj dom za svoj, aj keď nebudeme doma. Ako riaditeľ som teraz neustále na cestách. Mám pre teba neobyčajne radostné prekvapenie. Budeš nadšený výkonmi našich dvoch mládencov.

Tvoj starý verný Old Surehand

K tomuto dlhému listu hneď pripájam krátky, ktorý som dostal po ňom:

Milý brat!

Viem, že si pozvaný. Nezabudni prísť! Neopísateľne sa na Teba teším. Obidvaja boys Ti ešte sami napíšu.

Tvoj Apanačka, náčelník Kanean-Komančov

Tí „boys“ – alebo ako píše Old Surehand „naši dvaja mládenci“ – mi vzápätí napísali tieto riadky:

Veľavážený pane!

Keď ste nás kedysi tak prísne odvádzali od našich nepravých, nízkych ciest umením a ukazovali ste nám jeho vyššie, ba najvyššie méty, sľúbili sme Vám, že iba vtedy predstúpime pred verejnosť, keď budeme schopní skutočnými a nespornými majstrovskými dielami dokázať, že červená rasa vonkoncom nie je menej nadaná ako hociktorá iná, a to aj v oblasti umenia. Nadanie sme zdedili po našej starej mame, ktorá bola – ako viete – čistá Indiánka, ba z hľadiska vonkajších vzťahov reprezentuje Indiánov vôbec. Sme pripravení predložiť dôkaz, ktorý ste požadovali. Sľúbili ste nám, že ak nastane taká chvíľa, prídete sem napriek veľkej vzdialenosti, aby ste naše diela preskúmali. Sme toho názoru, že sa takejto

skúšky nemáme čo obávať, a tak Vás očakávame v strede septembra na Mount Winnetou, aby sme Vás mohli privítať: Dozvedeli sme sa, a považujeme to za samozrejmé, že ste pozvaný, aby ste sa zúčastnili na týchto utajených a veľmi dôležitých poradách, a tak vyslovujeme presvedčenie, že sa nedáte ničím odraďiť a v pravý čas prídete na udané miesto.

*S najväčšou úctou Vám úplne oddaní
Young Surehand, Young Apanačka*

Tento list mal hlavu i päť. Urobil mi radosť, aj keď ho mládenci štylizovali tak, aby mi uštedrili poriadny štuchanec. Kto čítal moje knihy *Winnetou* a *Old Surehand*, ľahko si pripomenie, o koho ide. Kto ich ešte nečítal, toho musím poprosiť, aby dobehol zmeškané, pretože iba tak môže pochopiť túto knihu, ktorá je aj štvrtým zväzkom románu *Old Surehand*³, ale aj románu *Satan a Judáš*⁴.

Pripomeňme si, ako sa ukázalo, že *Old Surehand* a *Apanačka* sú bratia, ktorých uniesli spoločnej matke, telesne, duševne a duchovne mimoriadne nadanej Indiánke. Aby únos objasnila, preobliekla sa za Indiána a pod menom Kolma Puši dlhé roky pátrala po východoamerických mestách, savanách a pralesoch, ale cieľ nedosiahla. Napokon sa *Winnetouovi* a mne podarilo nájsť hľadané stopy, a tak vypátrať jej obidvoch synov. Jeden z nich bol už vtedy známy zálesák a druhý nie menej slávny náčelník *Komančov*, dvaja mimoriadne cenní ľudia, ktorí mi zostali vernými priateľmi napriek všetkým zmenám, čo odvtedy zasiahli ich život a takisto aj môj.

Obidvaja sa neskôr oženili s pekným a inteligentným párom sestier z výnimočného *Winnetouovho* kmeňa, teda *Apačov-Mescalero*, každá obdarila svojho muža radosťou – synom; vnuci zdedili v znásobenej miere nadanie po starej mame *Kolme*. Otcovia mali dostatok prostriedkov, aby sa toto nadanie rozvinulo ďalším vzdelávaním. *Young Surehand* a *Young Apanačku* poslali na východ, kde sa z nich mali stať umelci; prvý sa mal stať architektom a sochárom, druhý sochárom a maliarom. A nádeje, ktoré do nich vkladali, sa splnili. Neskôr odišli na niekoľko rokov do *Paríža*, kde študovali v najslávnejších ateliéroch, potom do *Talianska* a nakoniec do *Egypta*, kde sa chceli zoznámiť so zákonmi starého monumentálneho umenia. Domov sa vracali cez *Nemecko*, aby ma navštívili.

3 *Old Surehand* (1894 – 1896) – pôvodne trojdielny román. Jeho druhý diel je zbierka príbehov, ktoré si zálesáci rozprávajú v hostinci *U mamy Thickovej* a samotný dej sa rozvíja až v treťom zväzku. V druhej polovici 20. storočia vychádzal román v *Čechách* aj na *Slovensku* v dvoch dieloch a prostredná časť len ako samostatná zbierka poviedok.

4 *Satan a Judáš* (*Satan und Ischariot*, 1896 – 1897) – rozsiahly, trojzväzkový román, ktorý sa odohráva v *Severnej Amerike* aj v *Severnej Afrike*.

Boli mi veľmi sympatickí. Mal som z nich radosť, a to nielen preto, že môjho nenahraditeľného Winnetoua uctievali ako dajakého poloboha, ale aj preto, že si už kládli vysoké umelecké ciele a mnohému sa už naučili, ešte sa však mohli zdokonaľovať. Žiaľbohu, uberali sa v americkom duchu cestami biznisu, a tak sa stalo, že si odo mňa namiesto chvály museli vypočuť vážne varovanie, ktoré mi, ako som sa práve dozvedel z ich listu, dodnes nezabudli a neodpustili. To bol akiste aj dôvod, prečo ma ich otcovia a ani oni sami neinformovali o tom, čo doteraz vytvorili a aké majú plány do budúcnosti. Veľkú mlčanlivosť zachovávali aj pokiaľ ide o dôvody, prečo sa obidvaja mládenci vybrali študovať monumentálne zobrazenia starých Egyptanov. Malo to zostať tajomstvom. Teraz som však začínal tušiť, že to dajako súvisí s „majstrovskými dielami“, na ktorých posúdenie ma pozvali.

Vonkoncom však nemôžem tvrdiť, že mi listy, ktoré som dostával v takom rýchlom tempe, spôsobili radosť. Prečo mi hneď nepovedia otvorene a úprimne, o čo tu vlastne ide? Načo tá hra s tajuplnými mítingami v prírode? Veľké a plodné myšlienky sa rodia v posvätnej, nedotknutej samote, a nie počas dlhých rečníckych prejavov, ktoré sú vyrátané iba na krátky úspech. Prečo to oddeľovanie starých náčelníkov od mladých? A ešte osobitne indiánske ženy? Kto sú tí „ostatní slávnici indiánski muži a ženy“, o ktorých sa píše v liste? Či azda páni z toho komitétu, výboru, ktorý mi pripadá taký čudný, ba dokonca podozrivý? Chceli by predsedieť záverečnému zhromaždeniu, teda aj ovplyvňovať a korigovať uznesenia všetkých mítingov! Mená obidvoch profesorov, rodených Indiánov, som poznal. Mali dobrý zvuk. Ale tón, akým sa na mňa obracajú v liste, by muži ako Sam Hawkens alebo Dick Hammerdull či Pitt Holbers jednoducho nestrpeli. Sekretára a pokladníka som vôbec nepoznal. A Old Surehand ako riaditeľ? Čo to má znamenať? Na čo treba osobitnú funkciu riaditeľa? Aby sa na neho mohla zvaliť morálna zodpovednosť alebo dokonca finančná garancia? Old Surehand bol síce zálesák prvej triedy, ale či by bol schopný čeliť obchodnej obratnosti všetkými masťami mazaného amerického fífika, tým som si, žiaľ, nebol taký istý. Celá vec mi pripadala tým podozrivejšia, čím viac som o nej premýšľal. Ani mojej žene sa to celé nevidelo. A ak je už reč o nej, treba povedať aj to, že aj ona dostala list takéhoto znenia:

Moja milá biela sestra!

Tak Ťa teda moje oči konečne uvidia! Moja duša Ťa videla už dávno. Pán Tvojho domu a Tvojich myšlienok príde na Mount Winnetou, aby sme sa s ním mohli poradiť o našich veľkých a krásnych zámeroch. Viem, že sa na cestu nevydá bez

Tvojho sprievodu. Prosím Ťa, povedz mu, že pre neho a pre Teba prichystám ten najlepší z našich stanov a že Tvoj príchod už predom vycítim ako milý a teplý slnečný lúč, ktorý môj život pozná až teraz, keď sa chýli ku koncu. Tak teda príď a prinies mi svoju ľudskú lásku, dobrotu srdca a vieru vo veľkého, spravodlivého Manitoua, ktorého by som rada cítila takisto jasne ako ho cítiš Ty, moja sestra.

Kolma Puši

Musím dodať, že moja žena si s Kolmou písala a dodnes dopisuje a tento list mal vplyv na naše rozhodnutie. Keď som sa potom skutočne vydal na cestu, bolo samozrejmé, že nepoceštujem sám. Prišli však aj ďalšie listy. Vybral som z nich už len jeden, pretože sa mi zdal najdôležitejší zo všetkých, ktoré sa týkajú našej cesty. Bol napísaný priam kaligrafickým písmom na veľmi dobrom papieri a bol zabalený do veľkého totemu muža, ktorý ho diktoval. Totem bol vyrobený z tenučkej antilopej kože, ktorú len Indiáni vedia spracovať tak, že nadobudne belosť snehu a lesk porcelánu. Vyryté znaky boli rumelkou a inou farbou, ktorú som nepoznal, vyfarbené načerveno a namodro. Tu je obsah listu:

Môj starší biely brat!

Pýtal som sa na Teba Boha. Chcel som vedieť, či si ešte medzi tými, o ktorých sa vraví, že žijú. Odpoveďou mi bola správa, že Ťa pozvali na septembrové porady sem, do mojich vrchov, ktorých posvätné ticho a pokoj idú navždy zničiť. V mene všetkých, ktorých si tu kedysi miloval a azda aj dnes ešte miluješ, Ťa prosím, aby si poslúchol toto volanie. Kdekoľvek si, poponáhľaj sa, aby si zachránil svojho Winnetoua! Pretože ho nechápu a nechcú pochopiť ani mňa. Nikdy si ma nevidel a ani ja som nevidel Teba. Tak ako som ja nepočul ani záchvev Tvojho hlasu, ani Ty si nezačul zvuk môjho.

Dnes však kričí môj strach ponad veľké more k Tebe tak nahlas, aby si to počul a bezpodmienečne prišiel.

Nikto nevie, že Ťa volám. Musí to vedieť pisateľ tohto listu, je to však moja pravá ruka, bude mlčať. Prv, ako sa tu ukážeš, vydaj sa na Nugget-tsil. Prostredný z Piatich veľkých smrekov k Tebe prehovorí a povie Ti, čo nemôžem zveriť tomuto papieru. Jeho hlas nech je pre Teba ako hlas Manitoua, veľkého, večného a všemilujúceho ducha! Ešte raz Ťa prosím: Príď; ó, príď a zachráň svojho Winnetoua. Chcu Ti ho zahrdúsiť a ubiť!

Tatellah-Satah, Strážca veľkej medicíny

*V liste sa hovorilo o „poslednom veľkom boji“,
čo znelo dosť nebezpečne.*

(s. 8)

Pokiaľ ide o pomenovanie Nugget-tsil, ktoré sa spomína v liste, slovo nugget znamená väčšie alebo menšie hrudky zlata, ktoré zlatokopovia nachádzali buď jednotlivito, alebo aj v celých rozsiahlych náleziskách. Tsil znamená v jazyku Apačov vrch, hora. Nugget-tsil znamená čosi ako Hora zlatých hrudiek. Na tejto hore, ako je známe, istý Santer zavraždil otca a sestru môjho Winnetoua. Winnetou mi neskôr, krátko pred smrťou, ktorá ho zastihla vnútri pohoria Hancock, prezradil, že svoj odkaz pre mňa zakopal na Nugget-tsile, a to pri nohách svojho otca, ktorý tu leží pochovaný. Ukáže mi vraj cestu k zlatu, k veľkému množstvu zlata. Keď som sa potom vydal na Nugget-tsil, aby som si testament vyzdvihol, Santer ma pri tom prekvapil a s tlupou Indiánov z kmeňa Kiowov, u ktorých sa zdržoval, ma zajal. Vodcom Indiánov bol vtedy ešte mladý Pida, ktorý ma teraz, po viac ako tridsiatich rokoch, v liste svojho otca, najstaršieho náčelníka Tanguu, z tej „duše“ pozdravoval. Santer vtedy závet ukradol, ušiel s ním a vydal sa hľadať zlato na miesto, ktoré opisuje Winnetouova posledná vôľa. Mne sa podarilo uniknúť zo zajatia Kiowov, a tak som sa náhlil za ním. Na určené miesto som dorazil práve vtedy, keď poklad objavil. Skryša bola na vysokej skale na brehu osamelého horského jazera, ktoré tunajší nazývajú Temná voda. Keď ma zbadal, vystrelil na mňa. Čo sa stalo potom, opisujem v posledných kapitolách III. dielu *Winnetoua*.

A pokiaľ ide o Tatellah-Sataha, Strážcu veľkej medicíny, musím sa priznať, že som zo srdca túžil aspoň raz sa stretnúť a pohovárať s týmto najtajomnejším zo všetkých Indiánov. Taká príležitosť sa mi však nikdy doteraz nenaskytla. Tatellah-Satah je meno, ktoré pochádza z jazyka taos a v doslovnom preklade znamená Tisíc slnc, používa sa však vo význame tisíc rokov. Nositeľ tohto mena sa teda tešil neobyčajnému, ba mimoriadnemu veku, ktorý ani nebolo možné určiť. Takisto sa nevedelo, kde sa narodil. Nepatril ani k jednému z jednotlivých kmeňov. Uctievali ho všetky indiánske kmene a národy. Jemu, ktorý vystúpil najvyššie, sa pripisovali všetky duchovné schopnosti a znalosti, ktoré nazhromaždili stovky a tisícky medicinmanov všetkých čias. Aby sme pochopili, čo to znamená, musíme vedieť, že je úplne pomýlené predstavovať si indiánskeho medicinmana ako felčiara, privolávača dažďa a kaukliara. Slovo medicína nemá v tejto súvislosti nič spoločné s významom, aký má u nás. Pre Indiánov je to cudzí výraz, ktorého zmysel sa u nich tak zmenil, že si pri ňom musíme myslieť pravý opak toho, čo sme si mysleli doteraz.

Keď Indiáni spoznali belochovo, keď ich uvideli, počuli, skúsili všeličo, čo im aj mimoriadne imponovalo. Najviac ich však prekvapila účinnosť našich liekov, našich medicín. Ich bezpečné a trvalé pôsobenie bolo pre nich jednoducho nepochopiteľné. Videli v tom nekonečnú veľkosť božej lásky, ktorá sa prejavuje

v týchto daroch nebies ľudskému rodu. Vtedy prvý raz počuli aj slovo medicína a spojili si ho s pojmom zázraku, požehnanja, božej lásky, tajomnosti účinku a posvätnej skrytosti, pre človeka nepochopiteľnej. Skrátka, slovo medicína im splynulo významom so slovom mystérium. Pomenovanie medicína prevzali do všetkých indiánskych jazykov a dialektov. Všetko, čo súviselo s ich náboženstvom, s ich vierou a bádáním o večných veciach, dostalo meno medicína. Takisto ho používali na označovanie všetkých ostatných výsledkov európskej civilizácie, ktoré nemohli pochopiť, pretože nepoznali ich začiatky ani ich vývin. Boli natoľko úprimní a čestní, aby bez okolkov priznali, že prednosti bledých tvárí sú väčšie a početnejšie ako vymoženosti červených mužov. Pokúšali sa im vyrovnat'. Prebrali od nich veľa dobrého, žiaľ, aj veľa zlého. Boli takí detskí a takí naivní, že aj to, čo u bielych stálo iba na nohe obyčajnosti alebo dokonca nízkosti, považovali za neobyčajné, vysoké a sväté a chceli si to navždy prisvojiť, a to bez toho, aby to predtým preskúmali a aby si položili otázku, aké následky im to prinesie. Tak prijali za svoje aj slovo medicína a začali ním označovať svoje najvyššie a najsvätejšie hodnoty, nevediac, že práve tým toto najvyššie a najsvätejšie urážajú a berú mu dôstojnosť. Pretože v čase, keď sa tohto slova ujímali, výraz medicína nemal jednoznačne pozitívny zvuk ako dnes. Miešala sa v ňom silná príchuť šarlatánstva, mastičkárstva a hókuspókusníctva, a keď Indiáni vo svojej nevedomosti nazvali nositeľov svojej teológie a vedy, ktoré ešte len začínali rozvíjať, slovom medicinman, netušili, že tým navždy ničia dobrú povesť týchto ľudí.

Ako vysoko stáli pred zoznámením sa s civilizáciou belochov, postupne chápeme až dnes, keď sa náš výskum ponára čoraz hlbšie do minulosti tejto prvobytnej americkej rasy. Táto minulosť nám ukazuje mnoho bodov, v ktorých prvotné národy Ameriky stoja na takom istom stupni vývinu ako belosi. Všetko, čo sa u týchto národov a v ich ríšach ukazuje ako dobré, veľké a ušľachtilé, vytrysklo z duchovných prameňov a z hláv mužov, ktorých potomkovia neskôr nazvali medicinmanmi. Pod tento názov zahŕňali teológov, politikov, stratégov, astronómov, staviteľov chrámov, maliarov, sochárov, lúštitel'ov kipu, profesorov; lekárov, teda všetkých jednotlivcov a stavy, prostredníctvom ktorých sa uskutočňovali intelektuálne a etické potencie doby. Medzi týmito koryfejmi, neskôr nazývanými medicinmani, sa vyskytovali také isté slávne mená ako v dejinách vývoja ázijských a európskych rás. Iba sa na ne zabudlo, hoci nie navždy, len dočasne, pretože naše poznanie a chápanie ešte nepostúpili až natoľko, aby osvetlili toto historické temno. Ak dnešní medicinmani nie sú medicinmanmi minulosti, za to nesú Indiáni vinu sami. Duchovná elita Inkov, Toltékov a Aztékov, teda „medicínska opatrovateľská služba“ Peruáncov a Mexičanov, určite

nebola na oveľa nižšej úrovni ako dobrodruhovia Cortéz a Pizzaro, a ak táto vysoká úroveň v dôsledku španielskej invázie klesla na dnešný nízky stupeň, takže Indiánov teraz jednoducho a krátko nazývame divochmi, nemusíme sa čudovať, že aj ich medicinmani klesli spolu s národom. Boli donútení podľahnúť tomuto úpadku.

Napriek tomu však ešte ani zd'aleka nie sú tým, za čo ich pokladáme. Ešte som nestretol belocha, ktorého by bol nejaký medicinman zasvätil do svojich tajomstiev a náhľadov alebo ktorý by aspoň chápal symboliku všetkých zvykov, ako si to vyžaduje, ak o nej chceme hovoriť a písať. Skutočný medicinman, ktorý berie vážne svoj úrad a jeho dôstojnosť, sa nikdy nevystavuje na obdiv. Takzvaní medicinmani, ktorí občas pobejú aj u nás a pochádzajú z preriových Indiánov, sú všetkým iným len nie skutočnými medicinmanmi, pretože tí by sa sotva zúčastňovali na ich akrobatických, skokanských a iných pozérskych predstaveniach, takisto ako by ani jediný vážený náboženský alebo svetský učenec neprišiel na myšlienku vystupovať verejne a za peniaze na jarmoku alebo v cirkuse a tancovať alpské ľudové tance.

Prosím svojich čitateľov, aby tieto úvahy nepokladali za nudné, alebo dokonca zbytočné. Musel som ich vysloviť, pretože dnes ide o to, aby sme už odteraz boli spravodliví a aby sme sa konečne zbavili chýb, ktorých sme sa dopúšťali pri posudzovaní psychológie červeného plemena. Ak v Tatellah-Satahovi rozpoznávame jedného z tých starých, vysoko prečnievajúcich medicinmanov minulosti, ktorí stoja ako piliere v obraze rozhrania dní, ako svedomitý kresliar verný pravde som povinný pripraviť skúmový pohľad na pozorovanie tohto obrazu.

Tajomný muž, o ktorom hovorím s takým rešpektom, nebol mojím priateľom, to nie. Ale nebol ani mojím nepriateľom. Nebol nepriateľom nijakého človeka. Jeho myslenie a cítenie bolo absolútne spravodlivé a absolútne humánne, jeho konanie takisto. Ale jeho postoj ku mne bol ešte horší a ubijajúcejší, ako keby mi bol nepriateľom. Pre neho som totiž vôbec neexistoval! Celkom ma prehliadal. Prečo? Očividne ma odo dňa, keď zavraždili Winnetouovho otca a jeho sestru, považoval za ich vraha. Winnetouova sestra sa na základe vlastného želania a želania celého kmeňa mala stať mojou ženou, ale ja som ju odmietol. Volala sa Nšo-či a volala sa tak právom. Nšo-či znamená Krásny deň, a keď zomrela, spolu s ňou zašla aj nádej Apačov, že raz svitne aj pre nich taký deň. Bola to najmä veľká nádej starého medicinmana Tatellah-Sataha. Nšo-či bola pre neho najkrajšia a najlepšia dcéra všetkých apačských kmeňov. Tvrdil, že by ju vtedy neboli zastrelili, keby som ju nebol odmietol a vyšiel jej v ústrety. Úprimne som s ním súhlasil, ale nič som si nemohol vyčítať, akoby tá

milá, obetavá priateľka ešte i dnes žila. Chcela sa dostať na východ za vyšším vzdelaním a na ceste s Inču-čunom, jej otcom, ju zastrelili a okradli. Jej bratovi Winnetouovi nikdy ani len na um nezišlo, aby mi čo len náznakom vyčítal, že sa na túto cestu vydala kvôli mne. Tatellah-Satah ma preto vyčiarkol zo svojej knihy, zo svojho života a zo všetkých svojich plánov, a to, ako sa zdalo, navždy, naveky. Od nepamäti žil v najväčšej samote vysoko v horách. Prístup mali k nemu výlučne iba náčelníci, ale aj tí len zriedka, len v tých najzávažnejších prípadoch. Jedine Winnetou, jeho najväčší obľúbenec, mohol prísť, kedy sa mu zachcelo. Splnil mu každé želanie okrem jedného, hoci ho Winnetou často opakoval: aby aspoň raz mohol priviesť so sebou aj mňa.

A teraz zrazu, po takom dlhom čase, také naliehavé pozvanie! Akiste malo veľmi vážne dôvody, ktoré nesledovali obyčajné a všedné ciele, ale sa týkali vecí dôležitejších a cennejších, ktoré som teraz, pri čítaní listu, nemohol postrehnúť. Jedno však bolo isté: do Ameriky pocestujem a v pravý čas sa zastavím na Nugget-tsilé a vypočujem si odkaz modrého smreka, ako mi to káže medicinmanov list. A takisto bolo rozhodnuté, že ma bude sprevádzať moja žena.

Keď to počula, veru nezvýskla od radosti, naopak, zatvárala sa vážne. Myslela na námahu spojenú s takou cestou a na nebezpečenstvá číhajúce pri jazde koňom naprieč Divokým západom. Veď bolo nad slnko jasné, že toľkí náčelníci, ktorí sa tam budú schádzať zblízka i zďaleka, nepocestujú vlakom. Bolo to vylúčené už i preto, že stretnutie sa malo uskutočniť tajne. Pri ťažkostiach a nástrahách pritom však nemyslela na seba, ale iba na mňa. Podarilo sa mi ju ľahko presvedčiť, že keď hovoríme o Západe, už dávno to nie je ten starý Divoký západ, a že taká jazda by pre mňa znamenala skôr zotavenie než námahu. Pokiaľ išlo o ňu, bola zdravá, odvážna, obratná, vytrvalá a dostatočne skromná na to, aby ma mohla sprevádzať. Ovládala anglický jazyk a počas spoločného štúdia a spolupráce so mnou sa akoby mimochodom naučila aj mnoho indiánskych slovných spojení, ktoré by sa jej na takejto ceste mohli hodiť. Pokiaľ išlo o jazdu na koni, veľa sa naučila počas nášho posledného pobytu v Oriente. Šikovne si tu počínala nielen s koňmi, ale dobre sa naučila zaobchádzať aj s ťavami.

Ako vždy a všade, aj teraz sa ukázala ako múdra a praktická gazdiná, ktorá vie predvídať. Pred časom som dostal niekoľko ponúk od amerických vydavateľov na vydanie mojich diel v angličtine. Moja manželka navrhla, aby som tých vydavateľov pri tejto príležitosti osobne navštívil a takto s nimi dohodol podmienky pohodlnejšie ako na diaľku poštou. Aby som im mohol ukázať vzorky obálok, urobila veľkoformátové fotokópie originálov, ktoré sa jej vydarili, pretože fotografovať vie lepšie ako ja. Najlepšie sa jej podarila reprodukcia obrazu